

MÅNEDSBLADET

Glemmer du

*Svenskere, brobissere og nybyggere
på Vestamager*

Nr. 10, november 1997

Tårnby Kommunes
Lokalhistoriske Samling

I november måned sætter lokalhistorisk samling focus på 3 typer af tilflyttere i vores kommune.

Den svenske indvandring skildres i fotoudstillingen "Fra Sverige til Danmark", der vises på hovedbiblioteket fra den 11.11. til den 22.11.

En anden ny gruppe beboere i kommunen er brobisserne. Deres liv i campen og arbejde på Peberholm fortælles der om i en fotoudstilling på biblioteket i Vestamagercentret fra den 3.11 -22.11. Denne udstilling er arrangeret af biblioteket på Vestamager i samarbejde med lokalhistorisk samling.

Hertil kommer en udgivelse af erindringer fra Vestamager "Nybyggere på Vestamager".

Den 25 november fejrer pensionistcentret Pilehaven 20 års jubilæum, og i den anledning udgives erindringshæftet "Nybyggere på Vestamager". Erindringerne er skrevet af pensionister, der har deltaget i en række erindringsmøder på "Pilehaven".

Hæftet udgives den 26.11 og kan købes for 40 kr. på Tårnby Kommunebiblioteker.

I det følgende gengives nogle korte uddrag fra hæftet:

Lilly Erlandsen fortæller om livet i landsbyen Tømmerup:

Ugandavej var i min barndom kun en markvej, siden blev den en grusvej og i dag en flot asfaltvej. Bønderne, der havde jord ud til vejen, skulle selv vedligeholde den. Der hvor Skelgårdsskolen¹ er idag, havde vi et stykke jord, hvor vi græssede vores ko. Om morgenen skulle min bror, inden han gik i skole, trække koen på græs, så han skulle tidligt op for at nå det hele. Der var et stykke vej fra Tømmerup og derud. Officielt hed vejen Tømmerup Strandvej, men i daglig tale blev den kaldt Fælledvej. Den var jo adgangen til

---

¹ Skelgårdsskolen blev officielt indviet i september 1973, men byggeriet startede allerede i 1968. Året efter i 1969 begyndte de første 350 elever på skolen

den jord, der lå omkring Ugandavej og Kongelundsvej, og hvor vi også dyrkede grøntsager foruden på markerne hjemme i Tømmerup.

Der var ikke langt fra disse jordstykker ud til vandet. Selvom far og andre jordbrugere gravede grøfter, så vandet kunne ledes bort, skete det, at markerne blev oversvømmet - vi taler om tiden før den store inddæmning.² Min mor har fortalt, hvordan de engang måtte stage sig frem i en robåd til de marker, hvor de dyrkede asier, og høste dem fra båden. Vandet blev ledet ud i en kanal, og en vindmølle sørgede for at få det pumpet ud i Kalveboderne.

Der pløjes på markerne ved Ugandavej. I baggrunden ses Pumpe-og digelaugets vindmølle. 1950'erne.

Der pløjes på markerne ved Ugandavej. I baggrunden ses pumpe og digelaugets vindmølle. Ca. 1950'erne.

² Inddæmningen af naturområdet Vestamager begyndte i november 1939 og var færdigbygget i efteråret 1944.

Jørgen E.J. Fagerli, der er født i København i 1933, fortæller:

Vi boede i min tidligste barndom hver vinter i byen, men flyttede om foråret til Tårnby, hvor vi havde 2 parceller på Ingstrup Alle

38 og 40. Der boede vi til sent på efteråret. Parcellerne havde været i familiens eje siden, de blev udstykket af Løjtegaarden i 1928. Huset vi boede i, var et pudset træhus på 50 kvm. Der var ikke indlagt vand, det hentede vi fra vores egen brønd. Maden blev tilberedt på et komfur, hvor vi fyrede med kvas og brænde. El og kloak fik vi først efter, at krigen var slut, så vi måtte klare os med petroleumslamper, karbidlamper og et gammeldags lokum. Vejene var slaggeveje med grøfter på begge sider

Margrethe Madsen fortæller:

For vores lille familie blev besættelsen hurtigt en alvorlig realitet. Min far, Karl Madsen, arbejdede på havnen som spilman, og i begyndelsen af april 1940 blev han sendt med et skib til England. Skibet blev beslaglagt og slæbt ind til Bergen af tyskerne, og min far blev sendt til interneringslejr ved Hamborg. Han kom hjem efter et halvt års forløb. Rederiet ville intet gøre for os, så min mor måtte gå på socialkontoret for at få hjælp, så vi ikke sultede. Hun var selvfølgelig meget bekymret for min far, og hun havde også grund til at være bekymret, da hun var englænder. Da min far kom hjem, fik han arbejde i forbindelse med inddæmningen af fællenden, bl.a. var han med til at bygge den store sluse ved Kongelunden.

Thorkild Kristiansen fortæller:

Først i 1955 fik vi indlagt lys, og vi skulle helt frem til omkring 1966, før området blev byggemodnet og bl.a. kloakeret. Gennem en mand, der hed Basan, købte vi i 1964 et typehus, som han se-

rieproducerede og rejste på 8 uger. Det var på 50 kvm, det måtte ikke være større, fordi området dengang ikke var byggemodent, og der måtte kun bo to mennesker i huset. Efter 1966 gik vi så igang med at bygge til.

Valget af Bassan som leverandør af et typehus skabte store problemer for Thorkilds Kristiansen og blev genstand for omtale i dagbladet Aktuelt. En omtale, der kaster et lys henover Vestamager og fortæller om en periode, hvor pantebrevshajer og boligspekulanter boltrede sig i områder, der jo også tiltrak mennesker med store sociale problemer. " Det fattige Vestamager " blev et begreb i folkemunde .

I Aktuelt stod der bl.a. : "Bassan snød mig for 1972 kr. Og i de sidste fire år har jeg kæmpet for at få pengene igen",fortæller Th. Kristiansen ,Amager . Kristiansen er en af de mange mennesker, der på baggrund af Aktuelts omtale af Bassan-sagen,har henvendt sig til bladet, fordi han føler sig snydt og bedraget af den nu bortrejste Bassan. Th. Kristiansen købte for en del år siden et sommerhus af A/S Prebyg og dermed af boligspekulant Jaques Bassan.Sommerhuset -et helårshus - skulle opføres på en grund, som Kristiansen havde erhvervet sig i Tømmerup på Amager. Huset blev bygget og byggesagen afsluttet i 1966

Mette Bukland fortæller:

I foråret 1955 flyttede vi ind sammen med svalerne. Der kom 2 par hvert år i de to første år og 4 par de efterfølgende indtil 1995, hvor der ingen svaler kom.

Vi var med i 3 byggekrak, inden vi fandt et firma, som byggede vore hus, selvom det også krakkede. Vi fik tegnet et Banco hus. Vi var de første på vejen, som byggede et rigtigt hus. Det var i foråret 1955.

Tårnby Kommune var svær at få tilladelser fra. Vi måtte kun tage Tårnby håndværkere til at lægge vand ind, men først da jeg truede med at tage en kloakmester udefra, gik de igang hos os. I 1956 var der strejke over hele byen, dette gik ud over vort byggeri, så vi blev forsinket.³

Brøndene kunne godt sætte vand op nedefra. Da brønden var blevet støbt, blev det regnvejr, så grunden blev oversvømmet og var det hele vinteren. Vinteren måtte tilbringes i paphuset med kun et gasapparat som eneste varmekilde. Hvis det havde været i dag, ville man have fjernet alle 4 børn. Vandet forsvandt, så byggeriet kunne komme videre.

Sommerhuset afløses i 1960'erne af et helårshus hos familien Jacobsen på Solimanvej 7

³ Overenskomstforhandlingerne var brudt sammen, og landet var ramt af storkonflikt. Mæglingforslaget blev efter kort tid vedtaget i folketinget.

Man kunne se, at byggeriet skred fremad. Når jeg kom hjem fra arbejde, var stilladset fyldt med sten og oprørt mørtel. I løbet af kort tid var det kommet i rejsehøjde. En overligger, som vejede 500 kg, lagde vi op ved et vippesystem en søndag morgen kl 4, så der ikke skulle stå nogen og grine af os.

Kirsten Thorvaldsen fortæller om tiden efter en tvillingefødsel i 1957 :

Det var drøjt med tøjvask. Jeg kogte tøjet over gassen og skyllede det udenfor. Hænderne var blåfrosne og næsten følelseløse om vinteren. Drengene blev døbt i Tårnby kirke af pastor Strunge. Jeg havde stor glæde af vores store pige. Hun kunne give den ene af tvillingerne flaske, mens jeg gav den anden, så blev vi fri for alt for meget skrigeri.

Da drengene blev lidt større, var jeg igen ude i plantagen og plukke æbler. Nogle gange havde jeg dem med, andre gange blev de passet af en nabo. En overgang kunne vi leje en vaskemaskine for en hel eller halv dag. Vi var jo 5 personer nu, og det var en stor lettelse med så meget sengetøj. Men det var dyrt at leje, så det var ikke så tit det skete.

Jeg kom en del på Koføeds skole der havde en afdeling på Nabogården på Kamerunvej. Der kunne børnene blive passet, mens vi koner syede brugt tøj om til os selv og vores børn. Vi fik tøjet på skolen. Der var en dame, der hjalp os med at klippe og sy. Det var meget rart. Vi kunne også vaske tøj i et stort vaskehus med flere grukedler og masser af baljer. Det var rart at stå indendørs i varmen.

Lydia Olsen fortæller:

Der lå så et hus på Kongelundsvej 488 ved hjørnet af Natalvej. Der var købmand i den ene ende, den anden stod tom. Vi lånte så

2000 kr og lejede den tomme butik i april 1955. Der var så købmandshandel i den ene ende af bygningen, og vi startede med kiosk og legetøj og syartikler i den anden ende.

Da vi havde haft butikken et par måneder, blev der knas i foretagendet. Manden, vi havde lejet butikken af, var ikke ejer af huset, fik vi at vide, og nu ville ejeren sælge huset. Gode råd var dyre, blev vi smidt ud, ville det koste os dyrt.

På Helder Alle havde vi et lån hos en vekselerer. Da min mand klagede sin nød til ham, svarede han, at hvis vi kunne skaffe 8000 kr, ville han sørge for, at huset blev vores. Jeg havde en bror i Amerika, som heldigvis kunne låne os pengene, og så var vi pludselig blevet købmænd.

Så begyndte problemerne for alvor. Først brød min mand væggen ned mellem de to butikker. Så kom overdyrlægen for at inspicere. Væggen måtte vi ikke bryde ned, men nu var det jo gjort. Vi skulle så sætte en håndvask op, før han kom igen næste gang. Vi satte en håndvask op, men da vi ikke havde noget vand, brugte vi vasken til at lægge følgesedler i, når ølmænd og deslige havde været her. Så kom dyrlægen igen, han brokkede sig, da han så papirerne i vasken. Vi forklarede ham så, at vi ikke havde vand. Men så skulle han nok sørge for, at vi fik vand, men han gjorde heller ikke mere vrøvl.

Så fandt kommunen ud af, at butikken ikke måtte have facade ud mod Kongelundsvej på grund af den voksende trafik. Men min mand var ikke rådvild. Mens huset nu lå nord-syd, gav han sig til at bygge et nyt, der lå øst-vest. Og det var et syn for guder.

Det nye hus kom til at gå tværs igennem det gamle, så alle ekspeditioner foregik imellem mursten og kalkbaljer. Det var lidt besværligt, men kedeligt var det ikke, og kunderne tog det med et strålende humør.

Johannes Rasmussen fortæller:

Tilslutningen til bibelkredsen hvor vi holdt møde hver mandag, voksede, og det begyndte at knibe med plads. Tanken om et eget hus opstod, og der var ikke langt fra ord til handling. Kredsen omfattede bl.a. arkitekt Verner Harrig, og han tilbød at tegne et hus, og han ville ikke have noget honorar. Vi fandt en grund, som kom til at ligge lige på kanten af "Storbyens bæreme", nemlig på hjørnet af Oliefabriksvej og Ryumgårdvej. Jeg vil ikke påstå, at vi havde penge i større målestok, men en del af grunden fik vi foræret af Hans Raagaard. På en eller anden mærkelig måde kom pengene - nogle betalte endda for at få lov til at arbejde på byggeriet. I øvrigt var slagordet på byggepladsen: "Så længe Amagerbanken har penge, har vi det også." Da det blev sommer, gik vi i gang med byggeriet, som byggede på frivilligt arbejdskraft. Vi tog en tørn derude aften efter aften, og ud af dette voksede et uforglemmeligt kammeratskab. Den 21. november 1959 var menighedshuset færdigt.

Der var både store og små hjælpere ved byggeriet af menigheds-
huset på Oliefabriksvej i 1959.

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

LOKALHISTORISK SAMLING
KAMILLEVEJ 10
2770 KASTRUP
TLF. 32 46 05 45

ÅBNINGSTID:

MANDAG 16-20

TIRSDAG 12-16

FREDAG 12-15

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på Kastrupgårdsamlingen:

Midt på Amager og Kastrup Glas

Åbent: tirsdag - søndag 14-17

onsdag tillige 19-21

Og på Plydsen, Amager Standvej 350:

Kastrupfiskerne og havnen, Plydsen, og Stoppenålen.

Åbent: Lørdag og søndag 13-17